

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

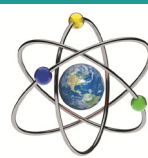
No9(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 360 sahifa,
2-sentyabr, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapirjanovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Woosyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – "Yangi O'zbekiston" va "Pravda Vostoka" gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (PhD)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis instituti dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Raxmonova Z. A. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: "Tadbirkor va ishbilarmon" MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G'. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Rakhmonova Z.A. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oğlu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Boshlang'ich ta'limda o'yin texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik ahamiyati	10
<i>Maxmudova Fotima Shamshidinovna, Murodjonova Shahzoda Elyor qizi</i>	
Turli tayyorgarlik darajasidagi nemis tili talabalarining kommunikativ kompetensiyasini differensial mashqlar orqali takomillashtirish	15
<i>Nafisaxon Nuriddinova Tolib qizi</i>	
Boshlang'ich sinf tabiiy fanlar ta'limida STEAM yondashuvining ilmiy-nazariy asoslari	19
<i>Abrorxonova Kamolaxon Abrorxon qizi, G'ulomova Maryam Baxrom qizi</i>	
Oliy ta'lim muassasalarida yosh professor-o'qituvchilarning kasbiy moslashuvini mentorlik asosida boshqarish mexanizmlarini takomillashtirishning mazmuni	23
<i>Boybekova Farog'at Iskandarovna</i>	
Developing Prospective English Teachers' Pragmatic Interactional Competence Through a Hybrid Pedagogical Discourse Model.....	27
<i>Makhliyo Safarova</i>	
Boshlang'ich sinflarda topishmoqlarni o'rgatish metodikasi	33
<i>Pirmatova Ozodaxon Saparboyevna</i>	
Raqamli ta'lim muhitida individual yondashuv orqali talabalarining kasbiy tayyorgarligini takomillashtirish ...	37
<i>Nurova Malika Abduszairovna</i>	
Informatika fanini o'qitishda o'quvchilarning media savodxonligini summativ baholash metodikasi	41
<i>Qodirova Dilnoza Abdusalim qizi</i>	
O'quv materiallarini tanlash va moslashtirishda kompetensiyaviy yondashuvning amaliy shakl, usul va vositalari	46
<i>Xabibullayeva Shoir Shukurillayevna</i>	
Autodesk 3ds Max muhitida maxscript asosida pluginlar yaratish texnologiyasi va ularning samaradorligini qiyosiy tahlil qilish.....	50
<i>Nizomov Sunnatilla Egamberdi o'g'li</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kreativ tafakkurini rivojlantirish usullari va texnologiyalari.....	56
<i>Turdimuratov Baxtiyor Kurbonovich</i>	
Taekvondochilarda musobaqaoldi yuklamalarni me'yorlash.....	61
<i>Nasilloev Akobir Murodjon o'g'li</i>	
Globalashuv sharoitida turkiy davlatlar yoshlarida yot g'oyalarga qarshi mafkuraviy immunitetni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari	66
<i>Nazarova Dilfuza Xolmirzo qizi</i>	
Dual ta'limda bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarini tayyorlashda fan dasturlari va pedagogik amaliyot mazmunini sinxronlashtirishning didaktik mexanizmi	71
<i>Umurov Zarif Latifboyevich</i>	
Система подготовки учащейся молодежи в Узбекистане к военной службе и современные организационно-правовые основы	76
<i>Садыков Рустам Музафарович</i>	
Эпоха искусственного интеллекта и цифровизации как фактор трансформации высшего образования.....	81
<i>Сабирова Шахноза Шавкатовна, Саидова Шоира Шагиясовна</i>	
O'quvchilarning lirik asarni anglash va talqin qilish ko'nikmalarini rivojlantirishning innovatsion metodlari...	85
<i>Kadirova Mashhura Nasirovna</i>	
Talaba xotin-qizlarda milliy harakatli o'yinlar orqali harakat faoliyatini tushunish va bajarish ko'nikmalarini nazorat qilish hamda ularning sog'lom turmush tarzini shakllantirishdagi ahamiyati (eshitish analizatori cheklangan talaba qizlar misolida).....	90
<i>Turg'unova Dilnura Mamanazar qizi</i>	

Sport zallarida ultrabinafsha nurlanishdan foydalanish texnologiyasini sport fiziologiyasi va psixofiziologik mezonlar asosida baholash	96
Nazarov Sobir Usmonovich	
O'smirlarda axborot olish madaniyatini rivojlantirishning pedagogik asoslari.....	103
Abdulxamidova Moxigul Bobirjon qizi	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarini matnli masalalarni yechishga o'rgatishda yangi avlod darsliklaridan foydalanishning didaktik imkoniyatlari	107
Zebo Qodirbekova	
5–6 yoshdagi bolalarda refleksiv faoliyat elementlarini shakllantirish usullari	111
Karshiyeva Shahnoza Turakulovna	
O'quvchilar fuqarolik mas'uliyatini rivojlantirishning pedagogik imkoniyatlari.....	115
Tukhtabayeva Durdona Tulkunovna	
Xulq-atvor madaniyatini shakllantirishda art-terapiya va musiqaterapiyaning pedagogik imkoniyatlari (katta guruh tarbiyalanuvchilari misolida).....	120
Umaraliyeva Xadichaxon Xusanjon qizi	
Badiiy kulolchilik ta'limida "puzirok" sirlash texnologiyasining badiiy-estetik va metodik imkoniyatlari.....	126
Madumarova Zuhraxon Rashidjon qizi	
Autentik materiallar yordamida xorijiy til yo'nalishi talabalarining ingliz tilidan tinglab tushunish kompetentligini rivojlantirish omillari	131
Bobonazarova Fazilat Pardaboyevna	
Jadid maktablaridagi pedagogik g'oyalari asosida ta'lim jarayonini tashkil etishning ilmiy-metadologik asoslari	135
Fozilov Rustambek Shokirjonovich	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida raqamli immunitetni shakllantirishning nazariy-metodik asoslari.....	139
Ikromova Mahbuba Vali qizi	
PISA xalqaro tadqiqoti natijalarining inson kapitali va iqtisodiy rivojlanishni prognozlash metodikasiga ta'siri	143
Laziz Xo'jaqulov	
Oliy ta'lim muassasasi imidjini shakllantiruvchi ijtimoiy-psixologik omillar: tizimli tahlil va empirik yondashuv	152
Mirashirova Nargiza Anvarovna	
Magistrlarni kasbiy faoliyatga yo'naltirish va tayyorlashning pedagogik imkoniyatlari.....	156
Nazarov Bahodir Mo'minovich	
Pedagogik diskurs ssenariylarini loyihalash texnologiyasi	159
Ochilova Nilufar Ulmasovna	
Jismoniy tarbiya mashg'ulotlarida sog'lomlashtiruvchi texnologiyalardan foydalanish orqali o'quvchilarning jismoniy holatini optimallashtirish	163
Saidmurodov Hojiakbar Salim o'g'li	
Predictive Ai For Personalized Second Language Learning: Developing a Digital Model to Predict Learner Difficulties And Optimize Language Instruction.....	170
Shoxiniso Yusupova	
Real pedagogik vaziyatlar asosida bo'lajak o'qituvchilarni kasbiy faoliyatga tayyorlash.....	176
Sunnatov Zafar Ubaydullayevich	
Talabalarda aksiologik yondashuvlar asosida axloqiy munosabatni rivojlantirishning pedagogik asoslari....	181
To'rayeva Barno O'ktamovna	
Human–AI Collaborative Language Learning: Developing a Framework for Effective Interaction Between Language Learners, Teachers, and Generative AI	186
Tolibova Raykhonabonu	
Funksional, tabiiy-ilmiy va biologik savodxonlik imkoniyatlarining konseptual o'zaro bog'liqligi.....	191
Umaraliyeva Mamura Tashxodjayevna	
Talabalarda emotsional intellektni rivojlantirishning psixologik kontsepsiyasi	199
Xamrayeva Aziza Farhadovna	

Содержание и условия развития физической компетентности у студентов.....	202
<i>Джабборова Севара Асрокул кизи</i>	
Современная дидактика высшего образования в условиях инновационной трансформации	207
<i>Сабинова Шахноза Шавкатовна</i>	
Sun'iy intellekt asosida ta'lim mazmuni, metodlari va ta'lim resurslarini individuallashtirish	212
<i>Mamadaliyeva Mumtozbeqim Otabek qizi</i>	
Ta'lim jarayonida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari va metodik asoslari.....	217
<i>Dilfuza A. Jo'rayeva</i>	
A Multilayer Model for Assessing English Speaking Competence Among Students in Grades 7–9	222
<i>Mo'minxo'jayev Abrorxo'ja Muksumxodjayevich</i>	
Oilaviy munosabatlarning buzilishining psixologik xarakteristikasi	229
<i>Butayeva Nodira Xudayarovna</i>	
O'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda pedagoglarning fasilitativ faoliyatini takomillashtirishning pedagogik mexanizmlari	233
<i>Asadova Maxliyo Shuxratovna</i>	
Sport sohasi mutaxassislarini tayyorlashda raqamli texnologiyalarning nazariy asoslarini o'qitish masalalari	237
<i>Nuriddinov Asliddin Husniddin o'g'li</i>	
Raqamli jamiyat sharoitida mediatsiya institutini rivojlantirish istiqbollari	242
<i>Abdullayev Bahodir Ahmedovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlari rahbar va mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini uzluksiz rivojlantirish tizimini takomillashtirish	247
<i>Yuldasheva Feruza Rustamjon qizi</i>	
Moddalarni metall korroziyasi ingibitorlari sifatida o'rganish.....	251
<i>Yusupova Mahliyo Azamatovna</i>	
Микробуллинг в подростковой среде как фактор формирования психологической травматизации	257
<i>Холдарова Индира Абдукаримовна</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda chet tili vositasida tolerantlikni shakllantirishning pedagogik imkoniyatlari.....	262
<i>Adilbayeva Gulsaya Erkin qizi</i>	
Ijtimoiy-iqtisodiy qaramlikning jahon tajribasida o'rganilishi va uni bartaraf etishning psixologik mexanizmlari.....	266
<i>Sadullayeva Jamilaxon Ibodilla qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirishda innovatsion pedagogik texnologiyalarning didaktik imkoniyatlari.....	270
<i>Abduqaxxarova Oyjahon Sultonboy qizi</i>	
Qariyalar uyi va uzoq muddatli parvarish muassasalarida psixologik xizmatning o'ziga xos xususiyatlari ...	275
<i>Djumanazarov Yokubjon Turg'unbayevich</i>	
Ta'lim muassasalarida intellektual raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etishning samaradorlik modeli	280
<i>Ernazarov Zohid Nazarovich</i>	
Integrative use of POA and SCAMPER Technologies in English Language Education: Opportunities for Developing Prospective Teachers' Creative-Communicative Activity	288
<i>Ibragimova Gulruh Rustam qizi</i>	
O'qituvchi faoliyatini kompetensiyaviy baholash indikatorlarini takomillashtirish.....	292
<i>Jumakulova Mavludaxon Xosilovna</i>	
Teacher Roles and Student-Centered Learning in Uzbekistan: Lessons from Finland, Japan, and South Korea	301
<i>Sheraliev Aziza</i>	
Профессиональное выгорание воспитателей ДОО.....	306
<i>Ширбачеева Гульчехра Шакировна</i>	
Эмоциональное благополучие первоклассников как фундамент психологического здоровья детей ..	310
<i>Ширбачеева Гульчехра Шакировна, Зарипова Екатерина Владимировна</i>	

Maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyalanuvchilari kreativligini rivojlantirishning nazariy asoslari	314
Sheraliyeva Anora Ergashevna	
Innovatsion ta'lim muhitida kasbiy mobil mutaxassis tayyorlashning pedagogik-psixologik omillari	317
Ismadiyrov Abdug'affor Abdujabborovich	
O'zbek dostonchiligining rivojlanish tarixi	323
Sariyev Himoyat Matchonboyevich	
Linguopragmatic Features of English Digital Discourse on Social Media in the Age Of AI	326
Davurova Gulkhayo Ibrokhim qizi	
Oliy ta'limda bo'lajak pedagoglarning didaktik-loyihalash kompetentligini rivojlantirishning pedagogik mohiyati.....	331
Asqarova Mashrabxon Orifjon qizi	
Davlat sektorida meritga asoslangan hrm amaliyotlari ishga qabul qilishdan integratsiyalashgan HR tizimigacha	336
Maxmudov Asqarali	
Oliy ta'lim tizimida talabalarning mustaqil ta'limini tashkil etishning pedagogik xususiyatlari.....	345
Rustamova Gavhar G'ayrat qizi	
Development of Prognostic-Reflexive Competence of Future Teachers	348
Tojiboyeva Orzigul Marifjon qizi	
Boshlang'ich sinf matematika darslarida o'quvchilarning mantiqiy fikrlashini rivojlantirishda interfaol metodlardan foydalanish.....	352
Jalilov Muhammadali Abdumutalibovich	

MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALARDA VATANPARVARLIK TUYG'USINI RIVOJLANTIRISHDA INNOVATSION PEDAGOGIK TEKNOLOGIYALARNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI

Abduqaxxarova Oyjahon Sultonboy qizi

Norin tumani MMTBga qarashli 21-DMTT metodisti

Annotatsiya: Maqolada maktabgacha yoshdagi bolalarda vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirishning mazmun-mohiyati hamda innovatsion pedagogik texnologiyalarning didaktik imkoniyatlari yoritilgan. Vatanparvarlik bolaning Vatan haqidagi dastlabki tasavvurlari, ona tili, oila, mahalla, tabiat, milliy ramzlar va madaniy merosga bo'lgan hissiy-qadriyatli munosabati bilan bog'liq integrativ sifat sifatida talqin etilgan. Shuningdek, muammoga doir milliy va xorijiy yondashuvlarni qiyosiy o'rganish asosida o'yinga asoslangan ta'lim, loyiha texnologiyasi, raqamli hikoyalash, muammoli vaziyatlar, hamkorlikdagi faoliyat va virtual ekskursiyalarning tarbiyaviy imkoniyatlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, vatanparvarlik tarbiyasi, milliy qadriyatlar, innovatsion texnologiya, o'yin texnologiyasi, loyiha usuli, raqamli hikoyalash, hamkorlik, refleksiya, didaktik model.

Abstract: The article examines the essence and content of developing a sense of patriotism in preschool children, as well as the didactic potential of innovative pedagogical technologies. Patriotism is interpreted as an integrative personal quality associated with children's initial understanding of their homeland and their emotional and value-based attitudes towards their native language, family, mahalla, nature, national symbols, and cultural heritage. Based on a comparative analysis of national and international approaches to the issue, the article explores the educational potential of game-based learning, project-based technology, digital storytelling, problem-based situations, collaborative activities, and virtual excursions.

Key words: preschool education, patriotic education, national values, innovative technologies, game-based learning, project method, digital storytelling, collaboration, reflection, didactic model.

Аннотация: В статье раскрываются сущность и содержание развития чувства патриотизма у детей дошкольного возраста, а также дидактические возможности инновационных педагогических технологий. Патриотизм рассматривается как интегративное качество личности, связанное с первоначальными представлениями ребёнка о Родине, а также с его эмоционально-ценностным отношением к родному языку, семье, махалле, природе, национальным символам и культурному наследию. На основе сравнительного изучения национальных и зарубежных подходов к исследуемой проблеме раскрываются воспитательные возможности игрового обучения, проектной технологии, цифрового рассказывания историй, проблемных ситуаций, совместной деятельности и виртуальных экскурсий.

Ключевые слова: дошкольное образование, патриотическое воспитание, национальные ценности, инновационные технологии, игровая технология, метод проектов, цифровое рассказывание историй, сотрудничество, рефлексия, дидактическая модель.

KIRISH

Jamiyatning barqaror taraqqiyoti faqat iqtisodiy va texnologik imkoniyatlar bilan emas, balki o'sib kelayotgan avlodning o'z yurtiga daxldorlik hissi, milliy xotirasi, fuqarolik mas'uliyati va umuminsoniy qadriyatlarga munosabati bilan ham belgilanadi. Shu ma'noda vatanparvarlik tarbiyasi shaxsni muayyan hudud yoki ramzlarga nisbatan hissiy bog'lashdan ko'ra kengroq mazmunga ega bo'lib, ona tilini qadrlash, oila va mahallaga g'amxo'rlik qilish, tabiatni asrash, ajdodlar merosini anglash, boshqa millat va madaniyat vakillariga hurmat bilan munosabatda bo'lish hamda umumiy farovonlikka hissa qo'shish istagini ham birlashtiradi. Mazkur sifatlarining dastlabki poydevori maktabgacha yoshda shakllangani sababli, bu davrdagi pedagogik ta'sir bolaning keyingi ijtimoiy pozitsiyasiga uzoq muddatli ta'sir ko'rsatishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasining 16.12.2019-yildagi 595-son¹ "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonunida maktabgacha ta'lim bolani intellektual, ma'naviy-axloqiy, etik, estetik va jismoniy jihatdan rivojlantirishga qaratilgan uzluksiz ta'lim turi sifatida belgilangan. Qonunda oila va maktabgacha ta'lim tashkilotining tarbiyaviy ta'siridagi uzviylik, bolaga shaxsiy yondashuv hamda zamonaviy innovatsion va axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish davlat siyosatining muhim yo'nalishlari sifatida qayd etilgan^[1]. Demak, vatanparvarlik mazmunini innovatsion texnologiyalar bilan uyg'unlashtirish metodik yangilik bo'lish bilan bir qatorda, tizim oldiga qo'yilgan huquqiy va ijtimoiy vazifalarning amaliy ifodasi hisoblanadi.

O'zbekiston Respublikasining 08.05.2019-yildagi PQ-4312-son² Maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasida bolalarning har tomonlama rivojlanishi uchun shart-sharoitlar yaratish, ta'lim-tarbiya jarayonining mavjud tartibini qayta ko'rib chiqish va zamonaviy usullarni joriy etish zarurligi belgilangan^[2]. Biroq amaliyotda vatanparvarlik tarbiyasi ayrim bayramlar, davlat ramzlarini yodlash, tayyor she'r yoki qo'shiqlarni takrorlash bilan cheklanib qolishi mumkin. Bunday yondashuv bolaga ma'lum axborot beradi, ammo uning shaxsiy tajribasi, savollari, tanlovi va amaliy ishtirokiga yetarli darajada tayanmasa, hissiy-qadriyatli munosabat barqaror xulq-atvorga aylanishi qiyin.

Tadqiqot muammosi vatanparvarlik mazmuni va innovatsion vositalarning uzviy uyg'unligini ta'minlash hamda pedagogik texnologiyalarning bolani ta'lim-tarbiya jarayonida faol subyektga aylantirish imkoniyatlarini aniqlashdan iborat. Har qanday raqamli vosita yoki yangi metod o'z-o'zidan innovatsiya hisoblanmaydi. U bolaning yoshiga muvofiq vazifani hal etsa, fikrlash, his qilish, muloqot qilish va ijtimoiy ahamiyatga ega harakatni yagona jarayonga birlashtirsa, pedagogik innovatsiya maqomini kasb etadi. Shu bois maqolaning maqsadi maktabgacha yoshdagi bolalarda vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirishga xizmat qiluvchi innovatsion pedagogik texnologiyalarning didaktik imkoniyatlarini nazariy jihatdan asoslash va ularni integratsiyalashtiruvchi modelni taklif etishdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

O'zbek pedagogik tafakkurida milliy tarbiya shaxsning milliy o'zlikni anglashi, tarixiy xotirasi, ma'naviy qadriyatlarga munosabati va ijtimoiy mas'uliyatini shakllantiruvchi yaxlit jarayon sifatida talqin qilinadi.

M. Quronov milliy tarbiyani avlodning milliy xususiyatlarini saqlash bilangina cheklamay, balki uni zamonaviy ijtimoiy talablar bilan uyg'unlashgan ma'naviy-pedagogik tizim sifatida ko'radi^[3]. Bu yondashuvdan kelib chiqib, maktabgacha yoshdagi bolada Vatan tushunchasi mavhum siyosiy ta'rif orqali emas, balki "mening oilam – mening mahallam – mening shahrim yoki qishlog'im – mening O'zbekistonim" kabi yaqindan uzoqqa tomon kengayib boruvchi tajriba orqali shakllanishi maqsadga muvofiq.

R. Mavlonova va hammualiflar tarbiyani maqsadli, tizimli hamda ijtimoiy tajribani o'zlashtirishga yo'naltirilgan jarayon sifatida izohlaydilar. Ularning qarashlarida faoliyat, muloqot va pedagogik rahbarlikning birligi alohida ahamiyat kasb etadi^[4].

O. Musurmonova ma'naviy qadriyatlarning shaxs kamolotidagi o'rnini ochib berib, qadriyatlarni tayyor ma'lumot sifatida yetkazishdan ko'ra, ularni shaxsiy ishonch va munosabat darajasiga olib chiqish zarurligini ta'kidlaydi^[5]. Ushbu fikrlar vatanparvarlik tarbiyasining natijasini bolaning qancha she'r yod olgani bilangina emas, balki uning atrof-dagilarga, milliy merosga va umumiy mulkka munosabatida namoyon bo'ladigan xulqiy belgilar orqali baholash zarurligini ko'rsatadi.

L. S. Vigotskiyning madaniy-tarixiy nazariyasiga ko'ra, bolaning yuqori psixik funksiyalari ijtimoiy hamkorlik jarayonida shakllanib, keyinchalik ichki shaxsiy tuzilmalarga aylanadi^[6]. Vatanparvarlik tuyg'usiga nisbatan ushbu qoidani shunday talqin qilish mumkinki, bola qadriyatni avvalo kattalar va tengdoshlari bilan birgalikda amalga oshiriladigan mazmunli faoliyat jarayonida his qiladi, so'ngra uni shaxsiy munosabat sifatida o'zlashtiradi.

J. Dyui ta'limni tajribani qayta qurish jarayoni sifatida tushuntirib, bilimning hayotiy faoliyatdan ajralmasligiga urg'u beradi^[7]. Shu sababli Vatan haqidagi tasavvur ham faqat suhbat orqali emas, balki mahalla xaritasini tuzish, tarixiy joyni o'rganish, bog'da ko'chat parvarishlash yoki oilaviy xotirani hikoya qilish kabi amaliy tajribalar orqali mazmun kasb etadi.

UNESCOning global fuqarolik ta'limiga oid yondashuvda ta'limning ilk bolalik davridan boshlanishi, mahalliy mansublik bilan umuminsoniy mas'uliyat o'rtasida ziddiyat emas, balki uyg'unlikni shakllantirish muhimligi ta'kidlanadi^[8]. Bu nuqtayi nazar vatanparvarlikni boshqalardan ustunlik hissi yoki yopiq etnosentrizm bilan tenglashtirishga asos bermaydi. Mazkur yondashuvda vatanparvarlik o'z madaniyatini qadrlash bilan bir qatorda, boshqa madaniyatlarni hurmat qilish, tinchlik va hamjihatlikni qo'llab-quvvatlash hamda tabiatga mas'uliyatli munosabatni ham qamrab oluvchi tushuncha sifatida qaraladi.

1 <https://lex.uz/docs/-4646908>

2 <https://lex.uz/docs/-4327235>

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda tizimli, aksiologik, faoliyatga yo'naltirilgan, shaxsga yo'naltirilgan va madaniy yondashuvlar metodologik asos sifatida qabul qilindi. Normativ hujjatlar, milliy pedagogik adabiyotlar va xorijiy tadqiqotlar mazmunan tahlil qilindi, qiyosiy tahlil orqali turli texnologiyalarning umumiy va o'ziga xos imkoniyatlari aniqlandi. Pedagogik modellashtirish yordamida esa vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirish bosqichlari, shartlari va baholash mezonlari ishlab chiqildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tahlil natijasida maktabgacha yoshdagi bolada vatanparvarlik tuyg'usining o'zaro bog'liq to'rtta tarkibiy qismi ajratildi. Kognitiv komponent bolaning oilasi, mahallasi, ona yurti, davlat ramzlari, milliy bayramlar, tabiat va madaniy obidalar haqida yoshiga mos tasavvurlarga ega bo'lishini anglatadi. Hissiy-qadriyatli komponent g'urur, mehr, daxldorlik, minnatdorlik va hurmat kabi kechinmalarda namoyon bo'ladi. Faoliyatli komponent umumiy makonni asrash, kattalarga yordam berish, milliy o'yin va urf-odatlarda ishtirok etish, jamoaviy vazifani mas'uliyat bilan bajarish orqali ifodalanadi. Kommunikativ-refleksiv komponent esa bolaning o'z taassurotlarini hikoya qilishi, boshqalarning fikrini tinglashi, maqbul va nomaqbul xatti-harakatlarni farqlashi hamda "Men yurtim uchun nima qila olaman?" savoliga oddiy amaliy javob bera olishini qamrab oladi. Innovatsion texnologiyalarning muhim didaktik imkoniyatlaridan biri vatanparvarlik mazmunini bolaning yetakchi faoliyati bo'lgan o'yin jarayoniga integratsiya qilishdir. UNICEF va LEGO Foundation tomonidan tayyorlangan qo'llanmada o'yin bolaning dunyoni tadqiq etishi, tasavvur va ijodkorligini rivojlantirishi, ijtimoiy-emotsional hamda kognitiv ko'nikmalarni uyg'un shakllantirishga xizmat qilishi qayd etilgan [9]. "Mehmonga kelgan sayyoh", "Mahalla posboni", "Muzey xodimi", "Yosh tabiat himoyachisi" kabi syujetli-rolli o'yinlarda bola tayyor xulosani qabul qilish bilan cheklanmaydi, balki ijtimoiy rolni bajarish orqali mas'uliyat va daxldorlikni his qiladi. Pedagog o'yin ssenariysini haddan tashqari qat'iy boshqarmasdan, muammoli vaziyatlar va tanlov imkoniyatlarini yaratishi zarur.

Masalan, "Shahrimizga mehmon keldi" o'yinida bolalar mehmonga ko'rsatiladigan joylarni tanlaydi, ular haqida qisqa hikoya tuzadi va mehmonni kutib olish odobini namoyish etadi. Bu jarayon geografik va madaniy bilimlarni nutq, ijtimoiy muloqot va hissiy munosabat bilan bog'laydi. "Bog'imizni asraymiz" vaziyatida esa bolalar suvni tejash, chiqindilarni saralash va o'simliklarga g'amxo'rlik qilish yuzasidan qaror qabul qiladi. Natijada Vatanga muhabbat tabiatni asrashga doir aniq harakatlar mazmuni bilan boyitiladi. Loyiha texnologiyasi vatanparvarlik tarbiyasini bir nechta mashg'ulot va faoliyat markazlarini qamrab oluvchi izchil jarayonga aylantiradi. "Mening mahallam", "Oilam tarixidagi esdalik", "O'zbekistonning ranglari", "Hunarmandlar merosi" kabi kichik loyihalarda bolalar savollar beradi, ma'lumot va ashyolar to'playdi, surat yoki maket tayyorlaydi hamda natijalarni tengdoshlariga taqdim etadi. Bu usulda tarbiyachi bilimning yagona manbai emas, balki bolaning izlanishini tashkil etuvchi fasilitator vazifasini bajaradi. Ota-ona, mahalla faoli, hunarmand, kutubxonachi yoki muzey xodimining ishtiroki loyihaning ijtimoiy hayot bilan bog'liqligini kuchaytiradi. Loyiha usulining didaktik qiymati fanlararo integratsiyada namoyon bo'ladi. Masalan, "Mening mahallam" loyihasida bola masofa va shaklni farqlash orqali matematik tasavvurini, obyekt nomlarini aytish va hikoya tuzish orqali nutqini, belgilarni chizish orqali ijodiy qobiliyatini, guruhda kelishish orqali ijtimoiy kompetensiyasini rivojlantiradi. Shu bilan birga, u mahallani tashqi obyekt emas, balki o'z harakati ta'sir qiladigan umumiy makon sifatida anglay boshlaydi. Mazkur subyektiv daxldorlik hissi vatanparvarlikning psixologik asoslaridan biri sifatida namoyon bo'ladi.

Raqamli hikoyalash texnologiyasi milliy va oilaviy xotirani zamonaviy multimodal shaklda ifodalash imkonini beradi. N. Mikelic Preradovic, G. Lesin va D. Boras maktabgacha ta'limda raqamli hikoyalash bolalarning faol ishtiroki va motivatsiyasini kuchaytirishi, shuningdek, texnologiyadan yoshga mos foydalanish muhitini yaratishi mumkinligini ko'rsatgan^[10]. M. D. H. Rahiem esa raqamli hikoyani ovoz, tasvir, musiqa va bolaning shaxsiy ifodasini birlashtiruvchi vosita sifatida baholaydi^[11]. Vatanparvarlik tarbiyasida "Buvim aytgan qadimiy hikoya", "Men sevgan O'zbekiston manzarasi", "Mahallamiz qahramoni" kabi ikki-uch daqiqalik raqamli hikoyalar tayyorlanishi mumkin. Biroq raqamli vosita tarbiyaning maqsadiga aylanib qolmasligi kerak. Bolaning ekran oldida passiv tomoshabin bo'lib qolishi vatanparvarlik tuyg'usining rivojlanishiga yetarli darajada xizmat qilmasligi mumkin. Samarali raqamli hikoyalash jarayonida bola rasmni tanlaydi, voqealar ketma-ketligini tuzadi, o'z ovozi yozadi, tengdoshining hikoyasini tinglaydi va unga munosabat bildiradi. Tarbiyachi esa kontentning ishonchliligi, yoshga muvofiqligi, mualliflik huquqiga rioya qilinishi, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi va ekran vaqti me'yorlarini nazorat qiladi. Raqamli bosqichdan keyin albatta jonli suhbat, ijodiy ish yoki amaliy faoliyat tashkil etilishi lozim. Virtual ekskursiya real sayohat imkoniyati cheklangan holatlarda tarixiy obida, muzey, qo'riqxonalar yoki mamlakatning turli hududlarini ko'rgazmali o'rganishga yordam beradi. Uning didaktik samarasi tasvirning yangiligi bilangina emas, balki pedagog tomonidan berilgan maqsadli topshiriq bilan ham belgilanadi. "Uchta o'xshash va bitta farqli belgi top", "Qaysi buyum bizga o'tmishdagi hayot haqida ma'lumot beradi?", "Bu joyni asrash uchun nima qilish kerak?" kabi savollar kuzatishni qadriyatli mulohazaga aylantiradi. Ekskursi-

yadan keyin maket yasash, taassurot rasmini chizish yoki rolli o'yin o'tkazish virtual tajribani shaxsiylashtirishga yordam beradi.

Muammoli ta'lim texnologiyasi bolaga vatanparvarlik mazmunini axloqiy tanlovlar orqali anglash imkonini beradi. Masalan, "Bog'da kimdir gulni uzib tashladi", "Muzeydagi buyumga ehtiyotsiz munosabat qilindi", "Guruhda boshqa millatga mansub bolaning bayrami masxara qilindi" kabi vaziyatlar muhokama qilinadi. Tarbiyachi tayyor hukm bermasdan, "Kimga qanday ta'sir qildi?", "Boshqacha qanday yo'l tutish mumkin?", "Biz birgalikda qanday qoida tuzamiz?" kabi savollar orqali sabab-oqibatni anglashga yo'naltiradi. Bu usul milliy g'ururni hurmat, adolat va hamjihatlik bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Hamkorlikdagi ta'lim kichik guruhda umumiy natija yaratishga asoslanadi. Jamoaviy panno, mahalla maketi, milliy naqsh kompozitsiyasi yoki "O'zbekiston bo'ylab sayohat" o'yin xaritasini tayyorlashda har bir bolaga uning qobiliyatiga mos rol beriladi. Inklyuziv yondashuv nuqtayi nazaridan nutqiy, harakat yoki sensor qiyinchiliklari bo'lgan bola ham mazmunli ishtirok etish imkoniyatiga ega bo'lishi zarur. Vatanparvarlikning ijtimoiy mohiyati aynan "biz" tajribasida ochiladi; ammo bu "biz" boshqalarni istisno qiluvchi emas, balki barcha bolalarning qadrini tan oluvchi hamjamiyat bo'lishi kerak. Tahlil asosida "anglash – hissiy munosabat – faol ishtirok – refleksiya" modeli taklif etildi. Anglash bosqichida bolaning mavjud tajribasi faollashtirilib, yangi obraz va tushunchalar o'yin, hikoya, surat, ashyo yoki ekskursiya orqali kiritiladi. Hissiy munosabat bosqichida musiqa, badiiy matn, oilaviy xotira, qahramon taqdiri va tabiat manzarasi vositasida hamdardlik va g'urur tuyg'ulari shakllantiriladi. Faol ishtirok bosqichida bola guruh uchun foydali vazifani bajaradi, biror narsa yaratadi yoki g'amxo'rlik harakatini amalga oshiradi. Refleksiya bosqichida esa o'z taassurotlarini so'z, rasm, belgi, harakat yoki qisqa raqamli hikoya orqali ifodalaydi.

1-jadval: Vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirishning integrativ didaktik modeli

Bosqich	Pedagogik vazifa	Mos texnologiyalar	Kutiladigan namoyon bo'lish
Anglash	Yaqin muhitdan boshlab Vatan haqida yoshga mos tasavvur hosil qilish	Virtual/real ekskursiya, interaktiv suhbat, vizual xarita	Ob'yekt va ramzlarni taniydi, oddiy bog'lanishlarni tushuntiradi
Hissiy munosabat	Mehr, g'urur, hurmat va daxldorlikni uyg'otish	Badiiy hikoya, musiqa, raqamli hikoyalash, dramalashtirish	Taassurotini ifodalaydi, qahramon va voqeaga munosabat bildiradi
Faol ishtirok	Qadriyatni ijtimoiy ahamiyatli harakatga aylantirish	Loyiha, syujetli-rolli o'yin, hamkorlikdagi topshiriq	Umumiy ishda qatnashadi, muhit va merosga g'amxo'rlik qiladi
Refleksiya	Tajribani shaxsiy ma'no va keyingi harakat bilan bog'lash	Refleksiv doira, portfolio, ijodiy taqdimot	Nima o'rgangani va nima qila olishini yoshiga mos bayon etadi

Manba: muallif tomonidan nazariy tahlil asosida ishlab chiqilgan.

Model samaradorligi bir qator pedagogik shartlarga bog'liq.

Birinchidan, mazmun bolaning yaqin hayotiy muhitidan boshlanishi kerak; maktabgacha yoshdagi bola uchun Vatan, avvalo, ota-ona mehri, uy, ko'cha, mahalla, ona tili va tanish tabiat timsollarida namoyon bo'ladi.

Ikkinchidan, tarbiya jarayonida axborot, hissiyot va amaliy harakat o'rtasidagi muvozanat saqlanishi lozim.

Uchinchidan, texnologiyalar epizodik tarzda emas, balki kun tartibi, faoliyat markazlari, sayr, bayramlar, oila bilan hamkorlik va bolaning mustaqil o'yin faoliyatiga uyg'un ravishda kiritilishi zarur.

To'rtinchidan, milliy mazmun ko'p millatli jamiyatda tinchlik, o'zaro hurmat va bag'rikenglik qadriyatlari bilan uyg'un holda yoritilishi kerak.

Oila bilan hamkorlik vatanparvarlik tarbiyasida shunchaki axborot to'plashdan ko'ra kengroq va muhimroq vazifani bajaradi: u bolaning maktabgacha ta'lim tashkilotidagi tajribasini uydagi qadriyatlar va munosabatlar bilan bog'laydi. "Oilaviy xotira qutisi", "Kasbidan faxrlanaman", "Mahallamizdagi xayrli ish" kabi topshiriqlar ota-onalardan qimmat materiallar yoki murakkab mahsulotlar tayyorlashni talab qilmasligi, barcha oilalar uchun teng va qulay bo'lishi lozim. Oilaning madaniy, til va ijtimoiy xususiyatlariga hurmat bilan yondashilgandagina bunday hamkorlik haqiqiy tarbiyaviy resursga aylanishi mumkin.

Baholash bolalarni bir-biri bilan solishtirish yoki "vatanparvar – vatanparvar emas" kabi yorliqlar qo'yishga xizmat qilmasligi kerak. Diagnostika tabiiy faoliyat jarayonidagi kuzatuvlar, bolaning hikoyasi, rasmi, portfoliosi va jamoaviy ishdagi ishtirokiga tayanishi lozim. Kognitiv mezon bo'yicha mahalliy obyektlar va ramzlarni tanish hamda ularning oddiy ma'nosini tushuntirish; hissiy-qadriyatli mezon bo'yicha qiziqish, ehtiyotkorlik, g'urur va hurmatni ifodalash; faoliyatli mezon bo'yicha umumiy ishda tashabbus va mas'uliyat ko'rsatish; kommunikativ-refleksiv mezon bo'yicha esa o'z fikrini ifodalash va boshqalarni tinglash kabi ko'rsatkichlar kuzatiladi. Natijalarni "boshlang'ich", "rivojlanayotgan" va "barqaror namoyon bo'layotgan" darajalar asosida tavsiflash mumkin. Taklif

etilgan yondashuvning ilmiy yangiligi innovatsion texnologiyalarni alohida metodlar ro'yxati sifatida emas, balki vatanparvarlik tuyg'usining kognitiv, hissiy-qadriyatli, faoliyatli va kommunikativ-refleksiv komponentlarini izchil faollashtiruvchi didaktik tizim sifatida asoslashda namoyon bo'ladi. Uning amaliy ahamiyati esa tarbiyachiga mavzuni rejalashtirishda "Qaysi vosita qiziqarli?" degan savoldan "Qaysi texnologiya bolaning tushunishi, his qilishi, harakat qilishi va o'z tajribasini anglashiga xizmat qiladi?" degan mezonga o'tish imkonini berishidir. Shu bilan birga, texnologiyalarni qo'llashda bir qator xavflarni hisobga olish lozim.

Tarixiy ma'lumotlarni bolaning yoshiga nomos darajada murakkablashtirish, harbiy mazmunni ortiqcha kuchaytirish, milliy g'ururni boshqa xalqlarni kamsitish bilan bog'lash, tayyor shablonlarni bolaga majburan takrorlatish yoki ekran vositalarini jonli tajriba o'rniga qo'yish pedagogik maqsadlarga zid bo'lishi mumkin. Vatanparvarlik tuyg'usi qo'rquv yoki tashqi talab asosida emas, balki mehr, anglangan daxldorlik va ijtimoiy foydali harakat orqali rivojlanishi uchun tegishli pedagogik sharoitlarni yaratish muhim.

XULOSA

Maktabgacha yoshdagi bolalarda vatanparvarlik tuyg'usini rivojlantirish bolaning yoshiga mos bilim, hissiy tajriba, ijtimoiy hamkorlik va amaliy harakat birligida samarali kechadi. Innovatsion pedagogik texnologiyalarning asosiy didaktik imkoniyati mazmunni bezash yoki mashg'ulotni texnik jihatdan yangilashda emas, balki bolani qadriyatni anglovchi, his qiluvchi, birgalikda harakat qiluvchi va o'z tajribasini ifodalovchi subyektga aylantirishda namoyon bo'ladi. O'yinga asoslangan ta'lim ijtimoiy rol va axloqiy tanlovni xavfsiz vaziyatda sinab ko'rishga; loyiha texnologiyasi yaqin muhitni izchil o'rganish va umumiy mahsulot yaratishga; raqamli hikoyalash oilaviy hamda milliy xotirani bolaning ovozi bilan ifodalashga; virtual ekskursiya makon va madaniy merosni ko'rgazmali anglashga; muammoli va hamkorlikdagi ta'lim esa mas'uliyat, hurmat va jamoaviy daxldorlikni rivojlantirishga xizmat qiladi.

Maqolada taklif etilgan "anglash – hissiy munosabat – faol ishtirok – refleksiya" modeli vatanparvarlik tarbiyasini epizodik tadbirlardan kundalik pedagogik jarayonga ko'chirish imkonini beradi. Keyingi tadqiqotlarda ushbu modelni turli yosh guruhlarida tajriba-sinovdan o'tkazish, har bir komponent uchun ishonchli kuzatuv vositalarini takomillashtirish, oila va mahalla ishtirokining ta'sirini aniqlash hamda raqamli texnologiyalardan foydalanishning yoshga mos me'yorlarini belgilash maqsadga muvofiq.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasining "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi O'RQ-595-son Qonuni. – 2019-yil 16-dekabr. Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi: <https://lex.uz/docs/-4646908>
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasi maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi PQ-4312-son qarori. – 2019-yil 8-may. <https://lex.uz/docs/-4327235>
3. Qurinov M. Milliy tarbiya. Monografiya. – Toshkent: Ma'naviyat, 2007. – 240 b.
4. Mavlonova R. A., Vohidova N. H., Rahmonqulova N. H. Pedagogika nazariyasi va tarixi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2010.
5. Musurmonova O. Ma'naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: O'qituvchi, 1996.
6. Vygotsky L. S. Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes. – Cambridge, MA: Harvard University Press, 1978.
7. Dewey J. Experience and Education. – New York: Kappa Delta Pi, 1938.
8. UNESCO. Global Citizenship Education: Topics and Learning Objectives. – Paris: UNESCO, 2015. – 74 p.
9. UNICEF. Learning through Play: Strengthening Learning through Play in Early Childhood Education Programmes. – New York: UNICEF, 2018. – 36 p.
10. Mikelic Preradovic N., Lesin G., Boras D. Introduction of Digital Storytelling in Preschool Education: A Case Study from Croatia // Digital Education Review. – 2016. – No. 30. – P. 94–105. DOI: 10.1344/der.2016.30.94-105.
11. Rahiem M. D. H. Storytelling in Early Childhood Education: Time to Go Digital // International Journal of Child Care and Education Policy. – 2021. – Vol. 15. – Article 4. DOI: 10.1186/s40723-021-00081-x.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №9(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzilimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.